

ΕΝΑ

Αδιάφορη για το τι θα γεννηθεί ή θα χαθεί για πάντα, η ακοίμητη θάλασσα σκαρώνει μεσοπέλαγα ένα κύμα με τη βοήθεια του ανέμου, το οποίο πολλαπλασιάζεται σαν αμοιβάδα, κι έτσι, λίγα λεπτά αργότερα, ένα κοπάδι έχει σχηματιστεί και το στοίχημά του είναι να φτάσει ως το λιμάνι και ν' αλατίσει τις προβλήτες, δίχως διάθεση καταστροφής. Τα πρώτα αλιευτικά έχουν λύσει τους κάβους τους μέσα σ' ένα απαλό φως πρωινού και ξανοίγονται αργά, τυλιγμένα από μια ομίχλη που κάθεται στο νερό. Καθένα ξεχωριστά δίνει το στίγμα του μ' ένα αναμμένο πυροφάνι κι όλα μαζί συνθέτουν ένα πρόσκαιρο χωριό, χτισμένο πάνω στη θάλασσα και προορισμένο να διαλυθεί όταν ανέβει ο ήλιος και σηκωθούν τα δίχτυα. Απ' τα στόματα των ναυτικών, που καμιά φορά λένε τραγούδια περασμένα από γενιά σε γενιά όπως το επάγγελμά τους, κρέμονται τσιμπούκια με φτηνό καπνό, ενώ στα πρόσωπά τους τα γένια φυτρώνουν πυκνά –ίδια με τα αγριόχορτα στις πλαγιές– και κανένα ξυράφι δεν τολμάει να τα πειράξει, μια άρνηση η οποία διαβάζεται εύκολα στα μάτια τους, που δεν γυρίζουν να κοιτάξουν τη στεριά παρά μόνο όταν τα δίχτυα έχουν απλωθεί, και τότε η πολίχνη στα πόδια της θάλασσας μοιάζει με παρηγοριά, επειδή συνειδητοποιούν για ποιο λόγο αρμενίζουν και αυτό το χάραμα, τόσο κοντά στο νυσταγμένο Γκέτεμποργκ αλλά τόσο μακριά

από τα ωράριά του. Η ομίχλη, νυσταλέα και η ίδια, αλλάζει πού και πού πλευρό φανερώνοντας πότε τη μια πλευρά της κωμόπολης, πότε την άλλη, σπάνια και τις δύο, ενώ συχνά ντύνει σαν νυχτικό το Γκέτεμποργκ και τίποτα δεν φαίνεται πια. Ακόμα και την άνοιξη το φαινόμενο δεν σπανίζει, κι εκείνο το μαγιάτικο ξημέρωμα, που δεν διαφέρει σε τίποτα από τα προηγούμενα ούτε απ' αυτά που θα 'ρθουν, οι ναυτικοί νιώθουν μόνοι, πολύ μόνοι, αφού άνθρωπος δεν περπατάει στο λιμάνι και μονάχα δυο τρία σκυλιά γαβγίζουν εκεί, ενώνοντας τις φωνές τους με το θρήνο των γλάρων που στριφογυρίζουν στα τυφλά με ψόφια ψάρια στο στόμα.

Αλλά οι ψαράδες κάνουν λάθος. Σηκώνοντας αναπάντεχα το φρούδι της, η ομίχλη αποκαλύπτει ένα τσούρμο σαράντα, ίσως και πενήντα, ατόμων να στέκεται μπροστά από δυο πλοία, γκριζα και αγκυροβολημένα, με ύφος αρκετά υπεροπτικό απέναντι στον κυματισμό της θάλασσας που ταρακουνά τα σκαριά τους. «Πφ...», θα μπορούσε να πει το Svensksund, ένα κανονιοφόρο του σουηδικού πολεμικού ναυτικού, «ίσα που με γαργαλάει αυτή η αναταραχή». Τα κανόνια του κοιτάζουν μακριά, με σιγουριά και ακρίβεια, και η θάλασσα είναι ο τελευταίος εχθρός του. «Εντάξει, μην-τα-παραλέμε-αδερφέ», ίσως απαντούσε το Virgo, φορητό ατμόπλοιο με στομάχι χωρητικότητας πεντακοσίων πενήντα τόνων και θέσεις πληρώματος τριάντα, «ίσως στ' ανοιχτά να 'χουμε πρόβλημα». Αλλά το Svensksund δεν καταλαβαίνει, «μόνο να φοβάστε ξέρετε εσείς οι φορηγίδες», δηλώνει απαξιωτικά. «Ει, για μια στιγμή», αντιδράει το Virgo, μα η κουβέντα του μένει στη μέση καθώς ζευγάρια ποδιών αρχίζουν να επιβιβάζονται, σόλες από μπότες βαριές χτυπούν ρυθμικά, και σύντομα στο λιμάνι μένουν ξανά τα σκυλιά και οι γλάροι. «Καλό μας ταξίδι», θα ευχηθεί το Virgo αλλά αντί για απάντηση εισπράττει μια σιωπή εκ μέρους του πολεμικού, η οποία στη γλώσσα των πλοίων μετα-

φράζεται σε κάτι τόσο άκομφο, ώστε τα ήθη και η λογοκρισία του 1897 το κόβουν. Για μια φευγαλέα στιγμή, όπως τα δυο πλοία ξεμπαρκάρουν, το Virgo βλέπει κατάματα τα κανόνια του άσπονδου φίλου του και τότε, παρά τον σταθερό κυματισμό του νερού, το κουφάρι του μοιάζει να τρέμει μια ιδέα παραπάνω.

«Αχρείαστα να 'ναι», μονολογεί ο Φράνκελ, ένας από τους υπεύθυνους αυτής της πομπής, αλλά όχι ο βασικός – και φυσικά αναφέρεται στα κανόνια που περνούν μπροστά απ' τη μύτη του. Είναι ο μόνος με λασπωμένες μπότες και ευτυχώς γι' αυτόν ταξιδεύει με το ανεκτικό Virgo. Τα άυπνα μάτια του προδίδουν μια νύχτα μακριά απ' το κρεβάτι, νύχτα πιθανότατα κραιπάλης, και ο Αντρέ το καταλαβαίνει αμέσως αυτό, όχι επειδή έχει παρόμοιες εμπειρίες, αλλά γιατί τόσα χρόνια έχει γνωρίσει ένα σωρό τύπους σαν τον Φράνκελ, λάτρεις των λιμανιών κι ό,τι αυτά προσφέρουν.

«Κοιμήθηκες καλά μετά που χωριστήκαμε χθες βράδυ;» τον ρωτάει.

«Χωριστήκαμε;» απορεί ο Φράνκελ. «Πότε;»

«Αχά», απαντάει ο Αντρέ, και στο ύφος του προστίθεται κάτι το πατρικό, αφού τις ηλικίες τους τις χωρίζουν δεκαέξι χρόνια.

«Ααα», θυμάται ξαφνικά ο Φράνκελ, «εννοείς μετά την ταβέρνα; Ναι, μια χαρά κοιμήθηκα αν και, εχμ», ομολογεί κάπως αδέξια, «είχα πιει λίγο παραπάνω».

«Μόνο εκεί ήπιες χθες;»

«Και εκεί», πετάγεται μια φωνή, κι όταν τα κεφάλια γυρνούν βλέπουν τον Στρίντμπεργκ, μέλος της αποστολής και ανιψιό του θεατρικού συγγραφέα, ο οποίος αποφάσισε να γίνει φυσικός όταν διαπίστωσε ότι η οικογένεια δεν χρειαζόταν άλλον λογοτέχνη. «Και εκεί».

«Ω, μα ελάτε τώρα», επιχειρεί ένα συμβιβασμό ο Φράνκελ, «ασφαλώς σας αρέσει να με πειράζετε».

«Σου είχα πει ότι σε θέλω ξεκούραστο», λέει ο Αντρέ.
«Έχουμε μπόλικη δουλειά μπροστά μας».

«Άσ' τον, Αντρέ, άσ' τον», παρεμβαίνει ο Στρίντμπεργκ.
«Θα μάθει κάποια μέρα, πού θα πάει», προσθέτει διδακτικά, αν και είναι ο νεότερος απ' τους τρεις.

«Μα κοιμήθηκα σας λέω! Τι άλλο πρέπει να κάνω για να με πιστέψετε;» αναρωτιέται και ρίχνει με συστολή το βλέμμα του στις μπότες, η εμφάνιση των οποίων μάλλον δεν τον βοηθάει.

«Μμμ, χμμ», απαντούν οι άλλοι δύο σαν συνεννοημένοι.

«Ωραίες μπότες, Φράνκελ», διαπιστώνει ο Αντρέ.

«Σ' αρέσουν; Τις έραψα στην Ιταλία το '93, είναι Strada, έχω βουλευτεί αρκετά μ' αυτές».

«Αντέχουν και στη λάσπη βλέπω», παρατηρεί ο Στρίντμπεργκ.

«Εχμ», είναι ό,τι καλύτερο έχει ν' απαντήσει ο Φράνκελ, «έτρεχα να προλάβω, δεν ήθελα ν' αργήσω».

«Μάλιστα», λέει υποτιμητικά ο Αντρέ, «μάλιστα. Τόσο πολύ έτρεξες χθες;»

«Σήμερα έτρεχα», απαντάει, φοβισμένος μην είπε τίποτα πριν που να τον πρόδωσε.

«Ααα!» είναι το μόνο σχόλιο των άλλων δύο. «Σήμερα!»

«Ωωχ», επαναστατεί ο Φράνκελ, βλέποντας ότι η συναίνεση δεν τον βγάζει πουθενά. «αφήστε με ήσυχο». Κι αντί να τον αφήσουν οι άλλοι φεύγει εκείνος τελικά και κάθεσαι μόνος κάπου παράμερα, συντροφιά με το χθεσινό του βράδυ.

Από κάτω, η θάλασσα οδηγεί το Virgo μακριά από το Γκέτεμποργκ. «Αχ, το Γκέτεμποργκ», μονολογεί ο Φράνκελ ακουμπισμένος στην κουπαστή, κρατώντας με το δεξί του χέρι το καπέλο και με το αριστερό το μουστάκι. Η ομίχλη διαλύεται σιγά σιγά, όχι όμως και η προηγούμενη νύχτα, «αχ, τα λιμάνια», αναστενάζει τώρα και με το βλέμμα γυρεύει το Γκέτεμποργκ, που σίγουρα δεν είναι ανώτερο του

Αμβούργου αλλά, κοιτάζοντας καλύτερα, συνειδητοποιεί πως και τα δύο είναι εξίσου αόρατα πια, αφού τα έχει καταπιεί ο ορίζοντας. Μόνο θάλασσα υπάρχει πλέον και ο Φράνκελ δεν αργεί να δει πάνω της ένα τσούρμο γυναίκες της νύχτας, έτοιμες να παραδοθούν με αντάλλαγμα λίγες κορόνες στις ορέξεις ενός...

Θα 'χασε τέσσερα ή πέντε δευτερόλεπτα βγαίνοντας απ' την ταβέρνα, κι αυτά για να χασμουρηθεί πειστικά μπροστά στον Αντρέ και τον Στρίντζπεργκ, προτού τραβήξει το δρόμο της κακοτοπιάς. Κατρακυλώντας σε λασπωμένα σοκάκια, με σπίτια χαμηλά και φανούς άλλοτε σβηστούς και άλλοτε άχρηστα αναμμένους, παντού ανακαλύπτει πουτάνες με μακριά βρόμικα φουστάνια, λες και αυτές διαβάζουν τη σκέψη του και στέκονται εκεί, μέσα στη νύχτα, κάτω από τα αστέρια κι ανάμεσα στην ομίχλη, και τότε κολλάει πάνω τους λέγοντας πάντα «μου έλειψες (ένα-γυναικείο-όνομα)», κι όταν η πόρνη απαντάει επαγγελματικά «μα, δεν είμαι η...», ο Φράνκελ, έχοντας μετατραπεί σ' ένα ον που δεν αγαπάει τις γυναίκες, ψιθυρίζει απελπισμένα «δεν έχει σημασία, δεν έχει σημασία...» και κατεβάζει μονομιάς το παντελόνι για να κάνει το ίδιο μ' όσους έχουν επισκεφθεί πριν απ' αυτόν τούτες τις γυναίκες, αρπάζοντας μ' άγρια χέρια τα στήθια τους, ενώ ύστερα, όταν όλα τελειώνουν, πληρώνει τις κορόνες και ψάχνει το πλησιέστερο καπηλειό. Σ' εκείνα τα καταγώγια το ταβάνι κρύβεται από ένα συμπαγές παραπέτασμα καπνού, κάτω απ' το οποίο διανυκτερεύουν τύποι με αμφίβολο μέλλον, και ανάλογα με το κουτσό τραπέζι που η τύχη θα φέρει μπροστά σου, βρίσκεις χαρτοπαίχτες, που τραβάνε μανιωδώς φύλλα ακόμα κι όταν το κεφάλι πέφτει για ύπνο, μάντισσες με τράπουλες ταρώ και κακές προφητείες για τον καθένα, κλεφτοκοτάδες με πούπουλα σε ρούχα και μαλλιά, παραδίπλα κακοποιούς που ρίχνουν ζάρια και αδειάζουν τσέπες, ενώ ο κάπελας, δέκτης σχολίων

και πομπός ύβρεων, έχει ν' ασχοληθεί επιπλέον και μ' όσους κάθονται στα σκαμπό και λένε τον πόνο τους στον τοίχο, με βλέμμα άδειο όσο και τα μπουκάλια μπροστά τους. Μέσα στο βουητό κυκλοφορούν και πουτάνες, με ρούχα ξεφτισμένα και μαλλιά επίσης, και στο πέρασμά τους τα χέρια των αντρών αυτονομούνται από την κύρια ασχολία και γαργαλούν τον πισινό της εκάστοτε γυναίκας, η οποία ψάχνει κάθε φορά ποιος το 'κανε, με την ελπίδα να θέλει αυτός και κάτι παραπάνω. Όμως, σπάνια πλαγιάζει κανείς μαζί τους, αφού τα δωμάτια βρίσκονται δίπλα στα αποχωρητήρια, μέρος βρόμικα και μολυσμένα όπου ευδοκιμούν μόνο τα ποντίκια, που κάτι στιγμές ξεθαρρεύουν και γλιστρούν ανάμεσα στους θαμώνες μεταφέροντας τη δυσωδία τους, γεγονός που στέλνει τις πουτάνες όρθιες στα τραπέζια κι όλα τα χέρια πάνω τους, και η κατάληψη αυτή δεν λύνεται παρά μόνο όταν κάποιος κλοτσήσει το ποντίκι, κι ύστερα άλλος, κι άλλος, ώσπου τελικά αυτό επιστρέφει ζαλισμένο στο άντρο του, υπό την παρατήρηση κάποιου Βρετανού πως όλο αυτό θυμίζει εκείνο το καινούργιο άθλημα, το ποδόσφαιρο. Εκείνο το βράδυ ο Φράνκελ κλοτσάει μπόλικα ποντίκια και οι πόρνες τον κοιτάζουν με μια κάποια εκτίμηση· αλλά ο Φράνκελ δεν μπαίνει σε καπηλειά και ταβερνεία γι' αυτές. Τον ενδιαφέρει μόνο να πει ένα ποτήρι –μπύρα, αφέντι ή κρασί– χωρίς να πει κουβέντα, για να ζεσταθεί το αίμα του και να ξαναβγεί για γύρα μες στις λάσπες, όπου θα συναντήσει πόρνες το ίδιο μόνες μ' αυτόν, γυναίκες δικές του έστω και για λίγο.

Το ξημέρωμα, παίρνει το δρόμο για το λιμάνι και δεν κοιτάζει πίσω ούτε στιγμή. Το Γκέτεμποργκ μοιάζει να έχει μόνο μία διαδρομή για τη θάλασσα, αυτήν που ακολουθεί, και με κάθε βήμα απομακρύνεται απ' όλες τις γυναίκες που αγχάλιασε, απ' όλα τα καπηλειά που ήπιε. Ο Αντρέ, ο Στρίντπεργκ και οι άλλοι βρίσκονται ήδη εκεί, μπροστά από τα

πλοία, και περιμένουν τον απόπλου. Ο Φράνκελ κοιτάζει συνέχεια το Βορρά και το βλέμμα του εξακολουθεί να μένει εκεί ακόμα κι όταν αναπολεί μόνος στην κουπαστή. Η θάλασσα, βαθιά και μπλε, δεν θα κατοικηθεί ποτέ από ανθρώπους, και θα συνεχίσει στο διηνεκές να ταΐζει τα φάρια της, με κριτήρια αδιανόητα για όσους δεν έχουν βράγχια. «Τι σκέφτεσαι, Φράνκελ;» ρωτάει ένα χέρι που χτυπάει την πλάτη του. «Αντρέ, με τρώμαξες», λέει, «λίγο ακόμα και θα βουτούσα». «Έλα, πιες λίγο», του προτείνει ο Αντρέ και του βάζει στα χέρια ένα τσίγγινο κύπελλο με καφέ. Μένουν αμίλητοι για λίγα κύματα κι ύστερα ο Μασουρόν αναλαμβάνει να χαλάσει τη σιωπή.

«Χερ Αντρέ», λέει, «ωραίο καιρό μάς κάνει».

«Μεσιέ Μασουρόν», απαντάει ο Αντρέ και με το χέρι του κάνει χώρο να σταθεί ανάμεσά τους. «Ας ελπίσουμε πως ο καιρός θα κρατήσει έτσι όλο το καλοκαίρι».

«Είμαι αισιόδοξος», αποφαινεται ο Μασουρόν. «Νομίζω πως φέτος θα πάνε όλα μια χαρά. Είμαστε καλύτερα οργανωμένοι. Αφήστε που», και κλείνει το μάτι, «έχω καλό προαίσθημα».

«Μακάρι», ξεφυσάει ο Αντρέ. «Τι κάνει ο κύριος Λασάμπρ; Κρίμα που δεν τον έχουμε και φέτος μαζί μας».

«Είναι καλά. Μου ζήτησε να σας μεταβιβάσω τις πιο θερμές ευχές του για επιτυχία. Δυστυχώς ήταν πολύ απασχολημένος και δεν μπόρεσε να έρθει μαζί μας».

«Μην του χαλάσει η φήμη», μονολογεί ο Φράνκελ, και αμέσως δέχεται μια αγκωνιά απ' τον Αντρέ. «Εε; Μα τι είπα;»

«Η δουλειά πάνω απ' όλα», σχολιάζει ο Αντρέ.

«...και ξέρετε», συνεχίζει ο Μασουρόν, «αυτή τη χρονιά ο θεός είχε πολλές παραγγελίες. Με την τελειομανία που τον διακρίνει, τα εργαστήρια δουλεύουν συνεχώς στο Βωζιράρ».

«Ναι, ναι», συμφωνεί ο Αντρέ. «Θυμάμαι πόσο σκληρά δούλευε όσο καιρό βρισκόμουν πέρυσι στο Παρίσι».